

Dušan S. Stojaković*

Student doktorskih studija

Univerzitet umetnosti u Beogradu, Fakultet dramskih umetnosti
Srbija

**VESNA ĐUKIĆ:
DRŽAVA I KULTURA: STUDIJE SAVREMENE KULTURNE POLITIKE,
BEOGRAD, FAKULTET DRAMSKIH UMETNOSTI, 2009.**

UDC 008:005.5(049.3)
351.85(497.11)(049.3)
Prikaz

1. Uvod

Knjiga *Država i kultura: studije kulturne politike*, autorke dr Vesne Đukić, nastala je krajem 20. i početkom 21. Veka, sa ciljem da prouči odnose države i politike prema kulturi. Pored toga, ona daje istorijski prikaz razvoja tog odnosa na teritoriji današnje Srbije. Delo je rezultat petnaestogodišnjeg proučavanja i analize kulturne politike na osnovnim i posle diplomskim studijama Fakulteta dramskih umetnosti u Beogradu i velikog broja istraživačkih projekata u kojima je autorka učestvovala. Napisano je kao završni rad u okviru naučnoistraživačkog projekta *Funkcija umetnosti i medija u procesu evropskih integracija: Srbija 2000-2010*. Instituta za pozorište, film, radio i televiziju Fakulteta dramskih umetnosti u Beogradu, a finansiralo ga je Ministarstvo nauke i tehnologije RS (br. 149004).

Ova knjiga daje originalni naučni doprinos proučavanju savremene kulturne politike, kao i savremenih strategija i instrumenata kulturne politike u Evropi i Srbiji. Proučavanjem i analiziranjem odnosa države i politike prema kulturi tokom prethodne dve decenije autorka omogućava ne samo dalji razvoj teorije kulturne politike već daje i naučnu podršku kreiranju praktične politike. Takav pristup je u duhu primenjene nauke, budući da se i nauka o menadžmentu u kulturi i nauka o praktičnoj politici razvijaju zbog potreba da se ispituju postojeći i razviju novi, efikasniji modeli organizovanja i upravljanja u oblasti kulture. Ova knjiga interdisciplinarno prilazi pitanjima

* e-mail: dusan.stojakovic@hemofarm.com

kulturne politike, a značajna je za studente, analitičare, istraživače, profesionalce u kulturi, administratore i nosioce javnih praktičnih politika. Ona omogućava unapređenje rada javnih organa uprave i procesa kreiranja kulturne politike.

2. Studije savremene kulturne politike

Knjiga dr Vesne Đukić *Država i kultura: studije savremene kulturne politike* ima 328 strana i sastoji se od pet poglavlja. Originalni je naučni doprinos u sagledavanju ključnih pojmova relevantnih za savremenu kulturnu politiku, SWOT analize teorijskih modela kulturne politike, faza razvoja i efekata, kao i savremenih strategija i instrumenata kulturne politike u Evropi i Srbiji – pojedinačno i komparativno. Autorka analizira oko 25 ključnih termina, kao što su održivi razvoj, manjine, socijalna kohezija i sl. Istraživanje zasniva na uporednoj analizi pojmova, imajući u vidu sličnosti i razlike u značenju koje postoje u različitim fazama kulturnog razvoja (dostupnost i uključivanje, desektorizacija i međusektorska saradnja, multikulturalizam i interkulturalizam, kulturna raznolikost i kulturni pluralizam, kulturna industrija, kulturna privreda i kulturni turizam, decentralizacija, dekokcentracija i demetropolizacija, stejkholderi, partneri i aketeri itd.).

Svako poglavlje bavi se jednim od važnih teorijskih aspekata savremenih kulturnih politika u Srbiji, Evropi i svetu, u oblasti teorije, istorije, savremene javne praktične politike, savremene kulturne politike i metodologije proučavanja i analize javne praktične politike. Ova knjiga ujedno je i prva pregledna studija na srpskom jeziku koja se bavi teorijama, naučnim radovima i istraživanjima. Autorka je proučila i sistematizovala 12 najznačajnijih teoretičara kulturne politike i 12 istraživačkih centara koji deluju u Evropi, posebno se usredsređujući na turbulentni tranzicioni kontekst jugoistočne Evrope. Stoga je ova naučna publikacija od velikog značaja ne samo za akademsku javnost nego i za sve učesnike u aktuelnim reformskim procesima javnih praktičnih politika, a u najširem smislu, i za nove generacije studenata relevantnih osnovnih i posleiplomskih studija,

kao buduće učesnike u inovativnim procesima reforme i razvoja kulture. Analitičari, istraživači, kao i zaposleni u svim sektorima koji su u vezi sa budućim kulturnim razvojem, pronaći će u ovoj knjizi svojevrsan praktikum kao dobar izvor informacija za unapređenje teorijskih znanja, ali i praktičnih metodologija koje se mogu odmah primeniti u okviru strukturnih promena praktične kulturne politike.

3. Teorija kulturne politike

Prvo poglavlje knjige posvećeno je analizi teorije i definicija kulturne politike, teoretičara i istraživačkih centara koji se bave ovom naučnom oblašću. Ono takođe donosi sistematizaciju tradicionalnih i savremenih modela i instrumenata kulturnih politika, predstavljajući teorijski okvir osnovnih, diplomskih (tzv. master-studija) i doktorskih studija kulturne politike. Ovaj deo knjige nedvosmisleno razgraničava i precizira neke od osnovnih pojmova relevantnih za bavljenje savremenim pitanjima kulturne politike i interakcijama sa svim ostalim povezanim oblastima delovanja. Stoga je nesumnjiv veliki značaj ove knjige za dalja naučna istraživanja, ali i za praktične politike na svim nivoima odlučivanja, počev od lokalne samouprave do organa državne uprave.

4. Istorijske faze i efekti kulturnog razvoja

U drugom poglavlju sledi uporedna analiza kulturnog razvoja u Srbiji, Evropi i svetu. Autorka posebno ističe period od 1918, kada sa osnivanjem SSSR-a upravljanje kulturnim razvojem prelazi u nadležnost države, što je u saglasnosti sa naslovom knjige. U navedenom periodu prvi put se definiše i termin 'kulturna politika', što daje dobru osnovu za praćenje razvoja ove oblasti. Pored analize uloge države u oblasti kulture, ovo poglavlje je, takođe, originalni naučni doprinos jedne od retkih uporednih istoriografskih studija na srpskom jeziku posvećenih razvoju kulture u Evropi i Srbiji. Ovaj pregled, sistematizovan u nekoliko vremenskih preseka, ne samo što demistifikuje istorijski razvoj modela, instrumenata i strategija kulturne politike već

proučava i njihove efekte preko neposredne veze sa savremenim modelima, instrumentima i strategijama, čiji će se efekti proučavati u budućnosti.

4. Inovativni instrumenti i strategije

Treće poglavlje analizira savremene principe kulturne politike, sa detaljnom sintezom strategija povezivanja, postizanja održivosti i drugih najznačajnijih strategija programsko-organizacionog razvoja, poput: razvoja tržišta kulture, razvoja finansijskih i ljudskih resursa i dr. Ovde je kultura stavljena u kontekst međuresorne oblasti delovanja različitih segmenata državne uprave. To je originalna uporedna analiza savremenih pojava koje su istovremeno i uzrok i posledica savremenih kulturnih politika, kao što su globalizacija i kulturna različitost. Ovoj deo knjige nudi i uporedni pregled teorijskih dihotomija i praktičnih strateških dilema, zaokružujući sva značajnija teorijska i praktična pitanja u ovoj naučnoj oblasti.

5. Razvojne mogućnosti savremene kulturne politike u Srbiji

Četvrto poglavlje, možda najznačajnije za usaglašavanje teorije sa praksom, pruža uporednu analizu situacije u Srbiji u dve tačke preseka – 2003. i 2009. godine. Autorka objedinjuje niz originalnih praktičnih preporuka koje je oblikovala 2002-2003. godine, kada je koristila međunarodnu stipendiju Evropskog univerziteta u Budimpešti. Ona kulturnim poslenicima, ljubiteljima kulture i kulturnoj publici nudi gotova rešenja, ali i svojevrstu inspiraciju za kvalitetnije bavljenje kulturnom politikom i kvalitativno unapređenje opšteg kulturnog delovanja.

6. Metodologija pisanja preporuka za kulturnu politiku

Završno, peto poglavlje posvećeno je metodologiji istraživanja javne praktične politike, a u okviru nje i metodologiji istraživanja kulturne politike. Razmatranja se zasnivaju na praktičnim iskustvima autorke, predavača na uglednim međunarodnim multidisciplinarnim studijama Menadžmenta u kulturi i kulturne politike Univerziteta umetnosti, pod pokroviteljstvom

UNESKO-a i Ministarstva inostranih poslova Francuske. U skladu sa tim, poglavlje je posvećeno metodologiji pisanja delotvornih predloga za javnu praktičnu politiku, što je u saglasnosti sa aktuelnim prioritetima Ministarstva nauke Republike Srbije.

7. Zaključak

Ova naučna monografija interdisciplinarno prilazi pitanjima kulturne politike, nastojeći da na pregledan, jasan i sistematski način približi i predstavi različite fenomene teorije i prakse kulturne politike. Knjiga daje sveobuhvatan i detaljan pregled teorijskih i praktičnih aspekata savremenih kulturnih politika: od modela, preko instrumenata, pa do strategija javnih praktičnih politika. Delo V. Đukić, između ostalog, nudi i neiscrpne mogućnosti za znatno unapređenje rada organa javne uprave i kreiranja kulturne politike, uz profesionalizaciju svih relevantnih kadrova. Autorka gradacijski izlaže rezultate istraživanja i pritom u svakom poglavlju demistifikuje nove aspekte bavljenja kulturnom politikom, što njenom ostvarenju daje dodatnu teorijsku i praktičnu vrednost. Čitava knjiga prožeta je tim duhom, i to temu čini veoma zanimljivom i izazovnom!